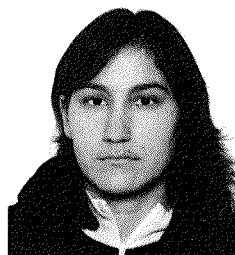

KNJIŽEVNI PORTRET – MAJA GLUŠČEVIĆ

Nada Kujundžić

PRIJATELJSTVO DJECE
I ŽIVOTINJA

Sažetak

Rad nudi pregled književnog stvaralaštva domaće spisateljice za djecu Maje Glušćević. Posebna pozornost pridana je autoričnim tematsko-motivskim preokupacijama te prikazima likova djece i životinja u njezinim romanima.

Cljučne riječi: animalistička proza, dijete, dječja književnost, kriminalistička proza, Maja Glušćević, životinje

Maja Glušćević u stručnoj se literaturi redovito naziva ponajboljom domaćom spisateljicom animalističke proze.¹ Ta izuzetno plodna književnica čiji cjelokupan opus pripada dječjoj književnosti, rođena je 1932. godine u Zagrebu kao prvo dijete Maksimilijane i Vladimira Kirina, uglednoga hrvatskog umjetnika i ilustratora. Godine 1950. upisuje studij anglistike i germanistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a pet godina poslije udaje se za redatelja i scenarista Obrada Glušćevića (1913.– 1980.). Sa suprugom surađuje na velikom broju filmskih (*Goli čovik*, 1968, *Vuk samotnjak*, 1972) i televizijskih projekata (*Kapetan Mikula Mali*, 1975), iako je kao scenaristica potpisana jedino na seriji *Jelenko* (1980). Nakon suprugove smrti okreće se književnom stvara-

¹ Vidi npr. Stjepan Hranjec. (1998). *Hrvatski dječji roman*. Zagreb: Znanje; Branko Pilaš. (1998). "Domovinski rat u hrvatskoj prozi za djecu". U: Ranka Javor, ur. *Odrastanje u zrcalu suvremene književnosti za djecu i mladež*. Zbornik: Zagreb, 22. travnja 1997. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 32–39.

laštvu. Prijela: početkom 80-riju *Jelenko* (19 djece i životinj. će biti izgrađe

Prijateljstv va uklopiti u r (tj. takvoga kc *be* (1987). Rat tila Hrvatsku (1992) i *Ivin* zbog okrutne svoja sela i gra čaka Jerka koj stići na sigurn koje ne mogu gradu Grigor *Klopka za me* vodno opasno potrazi za dje

Objavljen roman koji u najprije ulaže potom i kako umiljatog bui druge pse. Si se u ponešto i ka) iznosi pri godine objavlj iznosi sjećanj mor u Samob Poglavlje *Odr* običnoga kuć kao zasebno :

Osim an

² Roman je zivom *Priča o Je*

³ Maja Glušć slava Vučić. Ilust

GLUŠČEVIĆ

će spisateljice za dje-
: autoričnim temat-
na djece i životinja u

a književnost, krimi-

rito naziva ponajbo-
Ta izuzetno plodna
književnosti, rođena je
ijane i Vladimira Ki-
Godine 1950. upisuje
fakultetu u Zagrebu,
ista Obrada Glušče-
likom broju filmskih
ih projekata (*Kapetan*
isana jedino na seriji
e književnom stvara-

a. Zagreb: Znanje; Branko
e Ranka Javor, ur. *Odrasta-*
: Zagreb, 22. travnja 1997.

laštvu. Prijelaz s pisanja scenarija na pisanje dječjih romana ostvaruje početkom 80-ih godina prošloga stoljeća novelizacijama scenarija za seriju *Jelenko* (1982)² i film *Vuk samotnjak* (1983). Prikazujući prijateljstvo djece i životinja, spomenuta djela postavljaju tematske zasade na kojima će biti izgrađen gotovo cjelokupan književni opus Maje Gluščević.

Prijateljstvo psa Bundaša i dječaka Pere koji se bezuspješno pokušava uklopiti u novi razred tema je autoričina prvoga samostalnog romana (tj. takvoga koji se ne temelji na postojećem predlošku) *Bundaš iz petog be* (1987). Ratna stradanja koja su u prvoj polovici 90-ih godina zahvatila Hrvatsku Maju Gluščević potiču na pisanje romana *Bijeg u košari* (1992) i *Ivin Vučko* (1995). Posvećen „djevojčicama i dječacima koji su zbog okrutne nemani rata morali napustiti svoje domove, svoje ulice, svoja sela i gradove“³ *Bijeg u košari* prati doživljaje magarčića Sivka i dječaka Jerka koji se probijaju kroz ratom zahvaćene predjele pokušavajući stići na sigurno. Roman *Ivin Vučko*, koji govori o ljubavi dječaka i psa koje ne mogu rastaviti ni ratna stradanja, Maji Gluščević donosi Nagradu Grigor Vitez. Između dva romana ratne tematike objavljena je *Klopka za medvjedića* (1994), djelo nadahnuto stvarnim suđenjem navodno opasnoj medvjedici, za koje je autorica doznala putujući Likom u potrazi za dječjim glumcima za film *Vuk samotnjak*.

Objavljen 1995. godine *Neman u gradskom parku* prvi je autoričin roman koji u središte radnje smješta ženski lik. Protagonistica Brankica najprije ulaže sve svoje napore kako bi nabavila dugo željenog psa, a potom i kako bi novog ljubimca – izgledom zastrašujućeg, ali izuzetno umiljatog bulterijera Bucka – zaštitila od osuda i optužbi da napada druge pse. Simpatični Bucko 2002. dobiva i vlastitu slikovnicu u kojoj se u ponešto izmijenjenom obliku (Brankicu zamjenjuje djevojčica Željka) iznosi priča o tome kako je dospio u ruke svoje vlasnice. Iste 1995. godine objavljeno je i autobiografsko djelo *Odrastanje* u kojem autorica iznosi sjećanja na svoju obitelj, ljetovanja na otoku Hvaru i kući za odmor u Samoboru, školske dane, prve ljubavi i druženja s prijateljicama. Poglavlje *Odrastanja* koje opisuje kako je obitelj privremeno dobila neobičnoga kućnog ljubimca kasnije je u modificiranom obliku objavljeno kao zasebno izdanje pod nazivom *Priča o tatinoj vjeverici* (1998).

Osim animalističkih, Gluščević često obrađuje i kriminalističke

² Roman je u skraćenom i prilagođenom obliku ponovno objavljen 1999. pod nazivom *Priča o Jelenku* (Zagreb: Znanje).

³ Maja Gluščević. *Bijeg u košari*. (2009). Metodička obrada Sanja Božić. Pogovor Miroslava Vučić. Ilustrirala Branka Nikolić Nara. Zagreb: Školska knjiga, str. 9.

teme, najeksplicitnije u romanu *Tko je oteo Dolores* (1998), u kojem braća Krešo i Srećko uz pomoć susjeda i prijatelj(ic)a pokušavaju otkriti kradljivca papige koju im je oporučno ostavio djed, te seriji romana smještenih u primorski krajolik: *Tajna Tihe uvale* (2004), *Tajanstveni svjetionik* (2005) i *Lowci na potonulo blago* (2007). Omiljenim likovima pasa autorica se vraća u romanu *Džeki zvan Simpa* (2003), zbirci priča *Piki i Argo* (2006), te u djelu *Tišina, snima se! (avanture jednog psa sa snimanja filma Vuk samotnjak)* (2009). Potonje je neobičan i inovativan spoj animalističkog i dokumentarnog romana⁴, memoarske proze i romaneskne fikcije⁵, koji sjećanja na snimanje filma *Vuk samotnjak* donosi iz perspektive skripterice Maje i glavnog glumca, psa Groma. Lišeni pustolovnog karaktera i animalističke tematike, romani *Opasan izlet* (2009) i *Doričin dnevnik* (2011) ponešto odudaraju od ostatka opusa Maje Gluščević, no u središte zbivanja i dalje smještaju dječje likove. U *Opasnom izletu* to su dva karakterno posve različita dječaka – jedan agresivan i samouvjeren, drugi povučen i plah – a u *Doričinu dnevniku* djevojčica koja za vrijeme Drugoga svjetskog rata strahuje nad sudbinom svoga oca i pomaže spasiti prijateljicu Židovku.

Kao što smo već napomenuli, najveći dio opusa Maje Gluščević čini animalistička proza. U prikazima životinja autorica se ne opredjeljuje za antropomorfizam, inače omiljen postupak dječje književnosti, već za realističan pristup. S obzirom na postupke kojima se služi u prikazima životinja, ali i učestalost s kojom piše o psima, Maja Gluščević se često uspoređuje s autorom *Zova divljine* i *Bijelog očnjaka* Jackom Londonom. Autoričine „londonovski realističke i naturalističke“ životinje zadržavaju svoje animalističke reakcije i nagone, istovremeno se profilirajući kao individualizirane ličnosti široka raspona misli i osjećaja te prepoznatljivih osobina poput razigranosti, hrabrosti, radoznalosti, brižnosti, itd. Iako u svoja djela ne upliće znanstvene podatke i stručna znanja kao što to čine drugi predstavnici realizma u animalističkoj prozi poput Miro-

⁴ Vidi: Miroslava Vučić. (2009). „Ja sam Hund, Rankov Hund – bilješka o romanu *Tišina, snima se!*“. U: Maja Gluščević. *Tišina, snima se!* Ilustrirao Aleksandar Žiljak. Zagreb: Školska knjiga, str. 129–143.

⁵ Janko Heidl u prikazu knjige ističe da se radi o, u domaćoj literaturi prethodno neviđenom „pristup[u] literarnog zagledanja u svijet filma“ („Roman za djecu na tragu filma“. *Zapis*, bilten Hrvatskog filmskog saveza, 71, 2011. Dostupno na: http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=32797#.VJA1mCuG-SI).

⁶ Dubravka Težak. (2007). „Maja Gluščević. *Neman u gradskom parku*“. U: Dubravka Težak. *Kratki prikazi*. Zagreb: Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, str. 62.

slava Hirtza i autentičnosti o šumskim živ

Uz likove kriminalističk ta (npr. krađa *Klopci za med je oteo Dolores*, lja redovito p nalazimo već kradica pred mice i u *Vuku* identitet i nar misterija zaok uspoređuje sa *man u gradsko* kriminalističk i problema, k iskorištavanje

U spomer ze redovito su manjoj mjeri) matsku preok slijedi obrasce povijedane u t memoarskog i narativnoj din stanca katkad nji ili likovima

⁷ Usp. Hranj priča. Zagreb: Šk

⁸ Usp. klasifik *Antologija hrvatsk*

⁹ Npr. „No, ka kali lopova koji j *Simpa*. 2003. Ilu mislite da je ovo toga zbiljo, i dobr cije Damir Brčić Bumarbaru ni o M

1998), u kojem braća
ušavaju otkriti krad-
eriji romana smješte-
Tajanstveni svjetionik
m likovima pasa au-
3), zbirci priča *Piki i*
ednog psa sa snimanja
inovativan spoj ani-
e proze i romaneskne
ak donosi iz perspek-
Lišeni pustolovnog
izlet (2009) i *Doričin*
a Maje Gluščević, no
Opasnom izletu to su
esivan i samouvjeren,
dijčica koja za vrijeme
ga oca i pomaže spa-

a Maje Gluščević čini
ica se ne opredjeljuje
e književnosti, već za
i se služi u prikazima
aja Gluščević se često
a Jackom Londonom.
o životinje zadržava-
no se profilirajući kao
sjećaja te prepoznat-
nalosti, brižnosti, itd.
tručna znanja kao što
oj prozi poput Miro-

Hund – bilješka o romanu
strirao Aleksandar Žiljak.

načoj literaturi prethodno
Roman za djecu na tragu
Dostupno na: <http://www.A1mCuG-SI>.
škrom parku. U: Dubravka
za djecu i mlade, str. 62.

slava Hirtza i Vlatka Šarića, Maja Gluščević uspješno kreira atmosferu autentičnosti i dokumentarnosti (naročito u djelima koja pripovijedaju o šumskim životinjama).⁷

Uz likove životinja, većina romana Maje Gluščević sadrži i elemente kriminalističkog žanra, bilo da se radi o motivima i elementima zapleta (npr. krađa psa u *Bundašu iz petog be*, istraga i suđenje medvjedici u *Klopci za medvjedića*) ili o detekciji kao gradivnom načelu naracije (*Tko je oteo Dolores*, „morska“ trilogija), pri čemu ulogu detektiva ili istražitelja redovito preuzimaju dječji likovi. Elemente kriminalističkog pisma nalazimo već u *Jelenku* u kojem nastojanje da se otkrije identitet lovo-kradica predstavlja jedan od glavnih pripovjedačkih impulsa, a djelomice i u *Vuku samotnjaku* u kojemu je središnja tajna vezana uz stvarni identitet i narav grabežljivca od kojega strahuje čitavo selo. Rješavanje misterija zaokuplja i Brankicu i Srećka (kojega se pomalo podsmješljivo uspoređuje sa Sherlockom Holmesom) u drugom dijelu romana *Neman u gradskom parku*. U „morskoj“ trilogiji, Maja Gluščević koristi se kriminalističkim zapletom kako bi progovorila o nizu aktualnih tema i problema, kao što su zagađenje okoliša, neumjereno i neodgovorno iskorištavanje prirodnih resursa, krijumčarenje ljudima, i dr.

U spomenute okvire animalističke odnosno kriminalističke proze redovito su uklopljeni elementi akcijskog i pustolovnog, pa čak i (u manjoj mjeri) ljubavnog dječjeg romana.⁸ Bez obzira na konkretnu tematsku preokupaciju, naglasak je redovito na događajnosti, a struktura slijedi obrasce pustolovnog romana. Jednostavne rečenice najčešće ispri-povijedane u trećem licu (izuzetak je, očekivano, proza autobiografskog, memoarskog i dnevničkog karaktera) i obilje kratkih dijaloga pridonose narativnoj dinamici. Zanimljivo je da se sveznajuća pripovjedačka instan- stanca katkad izravno obraća čitatelju iznoseći komentare o samoj rad- nji ili likovima, anticipirajući budući razvoj događaja i sl.⁹ Naracija je u

⁷ Usp. Hranjec 1998, str. 241; Dubravka Težak. (1991). *Hrvatska poratna dječja priča*. Zagreb: Školska knjiga, str. 51–52.

⁸ Usp. klasifikaciju dječjeg romana kakvu je ponudio Joža Skok (*Prozori djetinjstva. Antologija hrvatskog dječjeg romana. Svezak I i II*. Zagreb: Naša djeca, 1991.).

⁹ Npr. „No, kako su njih dvojica, Krešo i Džeki, postali detektivi i kako su raskrinkali lopova koji je krao bicikle po susjedstvu, to više nije dio ove priče“ (*Džeki zvan Simpa*. 2003. Ilustrirao Nenad Mikulić. Zagreb: Znanje, str. 93); „No, varate se ako mislite da je ovo kraj priče o tigrastom Bucku. Nije. To je tek početak. Jer, još se mnogo toga zbilo, i dobroga i lošega, u njegovu burnom psećem životu“ (*Bucko*. 2002. Ilustracije Damir Brčić i Mario Jurjević. Slovo M., d.o.o., str. 17); „[O]vo ipak nije priča ni o Bumbaru ni o Matinu gliseru – iako će i Bumbar i plavi gumeni gliser odigrati itekako

pravilu linearna, a radnja romana smještena u jedan od triju pripovjednih prostora: 1) Zagreb (najčešće je riječ o samom središtu grada, u kojem je u djetinjstvu stanovala i sama autorica) i okolica (Samobor), 2) ruralni krajolik (lička, goranska i slavonska sela), te 3) primorski krajolik. Vezano uz pripovjedni prostor, možemo primijetiti da velik broj romana ove autorice uključuje neku vrstu prostornog izmještanja: trajnog (selidba iz Velike Gorice u Zagreb u *Bundašu iz petog be*) ili privremenog (putovanja glavnog junaka Franje/Franeta iz Zagreba na otoke u „morskoj“ trilogiji), dobrovoljnog ili prisilnog (napuštanje vlastitih domova u romanima ratne tematike). Uslijed izmještanja protagonist će se naći u novoj sredini koja je prema njemu isprva neprijateljski nastrojena. U *Bundašu iz petog be* dječaku Peri integraciju u novu vršnjačku sredinu otežava slabašna tjelesna konstitucija (ostali dječaci su se nadali da će u novom razrednom kolegi dobiti i novoga golmana za nogometnu momčad), Jerko (*Bijeg u košari*) koji iz Njemačke dolazi u hrvatsko selo isprva uopće ne govori hrvatski, i sl. U tim i sličnim situacijama upravo životinje djeluju kao društveno „ljepilo“ koje omogućava integraciju osamljenog pojedinca u društvo i potiče stvaranje dječje družine.¹⁰ Spomenutog Peru djeca iz razreda prihvaćaju zahvaljujući pojavi psa Bundaša, dok Zagrepčancu Franji u „morskoj“ trilogiji prijateljstvo s dupinom Pliskom omogućava da se prijatelji i s otočkim dječacima koji ga isprva ne primaju u svoje redove.

Lik životinje također funkcionira kao važno sredstvo karakterizacije, pa i rehabilitacije ljudskih likova. Naime, upravo se kroz odnos prema životinji otkrivaju glavne karakteristike ljudskih likova, a blagotvorni utjecaj četveronožnih, pernatih i inih stvorenja nerijetko potiče pozitivne promjene u likovima koji isprva pokazuju negativne osobine i/ili obrasce ponašanja (npr. Ivo u *Jelenku*, Šiljo u *Bundašu iz petog be*). Valja napomenuti da su takve promjene moguće samo kod likova djece jer u književnom svijetu Maje Gluščević dijete je uvijek dobro. Čak se i kradljivci poput Crnoga (*Bundaš iz petog be*) ili Zdravka (*Tko je oteo Dolores*) do kraja romana rehabilitiraju, a čitatelj doznaje i motivaciju za njihove postupke. (Crni je ukrao Bundaša jer mu je trebao pas čuvar za drvnicu u kojoj sastavlja vlastiti automobil, Zdravko ima vrlo stroga

važnu ulogu u ovoj priči koja se samo na prvi pogled čini kao obični ljubić“ (*Tajanstveni svjetionik*. 2005. Ilustrirao Miroslav Mrva. Zagreb: Znanje, str. 32), „To ćete sve doznati tek kad pročitate nastavak ove priče“ (*Piki i Argo*. 2006. Ilustrirao Stjepan Lukić. Pogovor Miroslava Vučić. Zagreb: Školska knjiga, str. 66).

¹⁰ Dubravka Zima. (2011). *Kraći ljudi. Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*. Zagreb: Školska knjiga, str. 264.

oca koji ga će se likova uglačenosti uzrok trilogiji, Kreš

Odnos izgrađen na lj na često se n ne samo da ž što im njihov već nerijetko teljica (npr. n često potiče r rice odvlači p skrivenog Jer oslobodio s la

Pozitivan kao susret iz mladunčeta s u izvanrednim meno (medvj prirodnog ok dijete.¹¹ Inter povratkom di istoimenom r pokušaj njezi i neprihvatljiv se više puta n i planini). Za „prirodno“ m u prirodi. Čal već se mora v

U odnosu ka i izvora op stanovnike (n vjeverici), sup

¹¹ Usp. Berisl vatskoj dječjoj k na životinja. Ku za etnologiju i f

od triju pripovjednih lištu grada, u kojem Samobor), 2) ruralni morski krajolik. Veza- elik broj romana ove a: trajnog (selidba iz remenog (putovanja u „morskoj“ trilogi- lomova u romanima e naći u novoj sredini l. U *Bundašu iz petog* inu otežava slabašna u novom razrednom nčad), Jerko (*Bijeg u* rva uopće ne govori životinje djeluju kao mljenog pojedinca u itog Peru djeca iz rak Zagrepčancu Fra- tom omogućava da se imaju u svoje redove. dstvo karakterizacije, se kroz odnos prema likova, a blagotvorni erijetko potiče pozi- negativne osobine i/ *Bundašu iz petog be*). mo kod likova djece uvijek dobro. Čak se Zdravka (*Tko je oteo* znaje i motivaciju za e trebao pas čuvar za avko ima vrlo stroga ao obični ljubić“ (*Tajan- Znanje*, str. 32), „To ćete z. 2006. Ilustrirao Stjepan .66). za u *hrvatskom dječjem ro-*

oca koji ga često i tjelesno kažnjava). Agresivnost i osornost kod dječjih se likova uglavnom otkriva kao krinka za osamljenost i osjećaje odba- čenosti uzrokovane obiteljskim problemima (npr. Bumbar u „morskoj“ trilogiji, Krešo u *Opasnom izletu*).

Odnos između djeteta i životinje u prozi Maje Gluščević redovito je izgrađen na ljubavi, prijateljstvu i međusobnoj odanosti. Ta osobita spo- na često se manifestira kao posebna vrsta međusobnog razumijevanja: ne samo da životinje razumiju ljudski govor (a i djeca lako prepoznaju što im njihovi životinjski prijatelji poručuju pokretima, zvukovima, i sl.) već nerijetko intuitivno naslućuju potrebe svojih malih prijatelja i prija- teljica (npr. magarac Sivko u *Bijegu u košari*). Ljubav i dijete i životinju često potiče na hrabre i požrtvovne postupke: spomenuti Sivko primje- rice odvlači pažnju neprijatelja i dopušta im da ga zarobe kako bi spasio skrivenog Jerka, dječak Ivo vraća se u okupirano selo kako bi svog psa oslobodio s lanca (*Ivin Vučko*) i sl.

Pozitivan susret između čovjeka i prirode manifestira se ponajprije kao susret između njihovih infantilnih predstavnika: djeteta s jedne i mladunčeta s druge strane. Nadalje, do spomenutih susreta dolazi samo u izvanrednim situacijama kada je mladunče trajno (Jelenko) ili privre- meno (medvjedić, dupin) odvojeno u roditelja i/ili izmješteno iz svoga prirodnog okoliša pa mu je potrebna skrb i zaštita koju mu pruža ljudsko dijete.¹¹ Intervencija čovjeka u prirodu nužno je privremena te završava povratkom divlje životinje (medvjedi u *Klopci za medvjedića*, Jelenko u istoimenom romanu, dupin Plisko u *Tajni Tibe uvale*) u prirodu, a svaki pokušaj njezina zadržavanja od strane djeteta razotkriva se kao sebičan i neprihvatljiv (što možda najviše dolazi do izražaja u *Jelenku* u kojemu se više puta navodi da jelen ne pripada djeci koja su ga spasila, već šumi i planini). Za razliku od pasa, papiga i sličnih kućnih životinja kojima je „prirodno“ mjesto u ljudskim domovima, divljim životinjama mjesto je u prirodi. Čak ni pitoma vjeverica ne može ostati u zagrebačkom stanu, već se mora vratiti u samoborsku šumu (*Priča o tatinjoj vjeverici*).

U odnosu prema prirodi, čovjek nastupa u dvostrukoj ulozi zaštitni- ka i izvora opasnosti. Iako i likovi odraslih vole i štite prirodu i njezine stanovnike (npr. lugar Ljubo u *Klopci za medvjedića*, tata u *Priči o tatinjoj vjeverici*), suprotnost zaštita – ugroza najčešće se poklapa sa suprotnošću

¹¹ Usp. Berislav Majhut i Sanja Lovrić. (2012). „Najstarija animalistička tema u hr- vatskoj dječjoj književnosti“. U: Suzana Marjanić i Antonija Zaradija Kiš, ur. *Književ- na životinja. Kulturni bestijarij, II. dio*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada i Institut za etnologiju i folkloristiku, str. 827–847.

dijete – odrasla osoba. Drugim riječima, dijete životinju spašava i štiti od odraslih koji svojim nepromišljenim i sebičnim postupcima izravno ugrožavaju njezinu egzistenciju. Upravo će dijete svojom emotivnošću i nesebičnom brigom pomoći pri iscjeljivanju idiličnog svijeta prirode u koji odrasli unose nesklad, razdor i uništenje.¹² U prikazu lika djeteta, prisutan je dakle određen stupanj idealizacije. Status djeteta kao utjelovljenja dobrote i nevinosti, osim kroz odnos s prirodom, do izražaja dolazi i u ratnom kontekstu, pa tako čak i djeca na zaraćenim stranama održavaju prijateljstva i pomažu jedni drugima (*Bijeg u košari*, *Doričin dnevnik*). Slično djeci i životinje su uvelike idealizirane i prikazane kao prirodno dobre te (u slučaju kućnih ljubimaca) prijateljski nastrojene i osjećajne. Na agresivno i prijeteće ponašanje može ih natjerati jedino čovjek, bilo ugrožavanjem njihove ili egzistencije njihove mladunčadi (*Klopka za medvjedića*), bilo dresurom (*Neman u gradskom parku*).

Istinsku zloću nalazimo jedino kod odraslih likova čiji su prikazi prilično jednodimenzionalni. Odrasle negativce u pravilu otkriva crna boja njihove kose, brade, odjeće i sl., te nemar pa čak i neprijateljstvo prema životinjama. Za razliku od djece koja su životinjama uvijek spremna pružiti pomoć, odrasli su u svom odnosu prema životinjama i prirodi općenito uglavnom vođeni pohlepom i vlastitim sebičnim interesima. Zlikovci poput lovokradica u *Jelenku*, Jakova u *Klopki za medvjedića* ili krijumčara u *Tajni Tihe uvale* životinje hvataju, prodaju, iskorištavaju i ubijaju za vlastiti profit, ne mareći pritom za štetu koju nanose okolišu i prirodnoj ravnoteži. Osim zlikovaca, stereotipno su prikazani i ženski likovi¹³ koji su k tomu uglavnom marginalizirani i svedeni na uloge pomagačica i/ili pratiteljica muških junaka, odnosno predmeta njihovih romantičnih interesa (Marina u *Ivinom Vučku*, Marina i Vesna u „morskoj“ trilogiji). Glavnu i aktivnu ulogu ženski likovi preuzimaju jedino u autobiografsko-memoarskoj prozi, *Nemani u gradskom parku* i *Doričinom dnevniku*, te djelomice u „morskoj“ trilogiji.

Romani Maje Gluščević napučeni su likovima idealiziranih baka i djedova koji se osim kao izvor bezgranične ljubavi i podrške za glavne junake, često javljaju u ulogama pripovjedača. Motiv pripovijedanja pripada istaknuto mjesto u opusu ove autorice: osim samog pričanja priča i bajki o vilama i zmajevima (npr. *Vuk samotnjak*, *Klopka za medvjedića*, *Doričin dnevnik*) te prepričavanja doživljenih pustolovina

¹² Težak 2007, str. 40.

¹³ Zima 2011, str. 265.

(*Tko je oteo D*
 motive i for
 čemu se učes
 bajka igra u
jelim jelenom
 su zamjetna
 primjerice in
 Žučo, Lila i l
 „[P]isac č
 ma, za doživl
 ografskom re
 služiti kao m
 unosi odrede
 pronalazi u v

Iako se d
 života, Maja
 Za kraj nam
 zasad još uvij
 romani o Do
 istraživačica

IZBORI

JELEN

Svakoga j
 trom su dolaz
 li su Sokola d
 vuk ne bi nab
 libu. (...) Lan
 zagrle. Prilazi
 šeno njihovim

¹⁴ Od ostalih
svjetionik, *Doričin*

¹⁵ Npr. „Zakl
 traži, taj i nade“.

¹⁶ *Odrastanje*. Z
 ske fotografije. Z

životinju spašava i štiti
 m postupcima izravno
 svojom emotivnošću i
 ičnog svijeta prirode u
 U prikazu lika djeteta,
 tatus djeteta kao utje-
 prirodom, do izražaja
 na zaraćenim stranama
 (*Bijeg u košari, Doričin*
 izirane i prikazane kao
 prijateljski nastrojene i
 ože ih natjerati jedino
 je njihove mladunčadi
gradskom parku).

h likova čiji su prikazi
 u pravilu otkriva crna
 pa čak i neprijateljstvo
 životinjama uvijek spre-
 prema životinjama i pri-
 titim sebičnim interesima

u *Klopki za medvjedića*
 u, prodaju, iskorištavaju
 etu koju nanose okolišu
 to su prikazani i ženski
 i i svedeni na uloge po-
 snno predmeta njihovih
 Marina i Vesna u „mor-
 likovi preuzimaju jedino
gradskom parku i *Doričin-*

ima idealiziranih baka i
 bavi i podrške za glav-
 ča. Motivu pripovijeda-
 orice: osim samog pri-
 : *Vuk samotnjak, Klopka*
 doživljenih pustolovina

(*Tko je oteo Dolores, Tajna Tihe uvale*), romani često spominju i bajkovite motive i formule (sedam brda i dolina, i sl.), kao i konkretne bajke, pri čemu se učestalošću osobito ističe *Crvenkapica*.¹⁴ Osobito važnu ulogu bajka igra u romanu *Jelenko* koji uspostavlja intertekstualni odnos s *Bijelim jelenom* Vladimira Nazora. Osim referenci na bajke, u romanima su zamjetna i ponavljanja poslovice i izreka¹⁵, fraza (više muških likova primjerice ima kosu koja strši „kao u ježa“) i imena (od životinjskih Žučo, Lila i Piki, od ljudskih Krešo i Marina).

„[P]isac često, ponekad čak i nesvjesno posegne za svojim sjećanjima, za doživljenim, za poznatim licima“, piše Maja Gluščević u autobiografskom romanu *Odrastanje*.¹⁶ Navedena izjava gotovo da može poslužiti kao moto za cjelokupan opus ove autorice koja u sva svoja djela unosi određene autobiografske elemente, odnosno nadahnuće za njih pronalazi u vlastitoj okolini.

Iako se dječjom književnošću počela baviti tek u petom desetljeću života, Maja Gluščević vrlo je brzo stekla naklonost publike, pa i kritike. Za kraj nam preostaje tek izraziti nadu da će njezin iznimno bogat, no zasad još uvijek slabo istražen opus (izuzetak predstavljaju *Odrastanje* i romani o Domovinskom ratu) privući adekvatnu pozornost istraživača i istraživačica domaće dječje književnosti.

IZBOR IZ DJELA

JELENKO (*ulomak*)

Svakoga je dana slobodno vrijeme družina provodila s lanetom. Jutrom su dolazili da ga puste iz kolibe u obor. Dok su bili u školi, ostavljali su Sokola da ga čuva, a u predvečerje zatvarali su ga u kolibu, da kakav vuk ne bi nabasao. Kad sasvim dovršiše ogradu, prionuše da uredi i kolibu. (...) Lane je trčkaralo za dječacima, dopuštajući čak da ga uhvate i zagrle. Prilazilo je da im jede iz ruke. Nije više bježalo niti se trzalo uplašeno njihovim i najmanjim pokretom. Čak se i sa Sokolom sprijateljilo.

¹⁴ Od ostalih bajki spominju se *Snježna kraljica (Jelenko)*, *Snjeguljica (Tajanstveni svjetionik, Doričin dnevnik)* i *Trnoružica (Doričin dnevnik)*.

¹⁵ Npr. „Zaklela se zemlja raju, sve se tajne doznaju!“, „Ja i ti i gora zelena!“ „Tko traži, taj i nađe“.

¹⁶ *Odrastanje*. (1995). Ilustracije – naslovna stranica i crteži Vladimir Kirin i obiteljske fotografije. Zagreb: Znanje, str. 98.

Brstilo je grm tik uz njega, ne osvrćući se na psa, osim kad bi mu Sokol pokušao pokazati svoju nježnost i malo ga liznuo ili zubima pošakljao. Tada bi lane pobjeglo u tor ili u kolibu. A ako bi se malo udaljilo od kolibe, Sokol bi ga sustizao i vraćao. Sve u svemu, živjeli su kao složna obitelj, u kojoj se znalo gdje je kome mjesto i tko koga mora slušati.

KLOPKA ZA MEDVJEDIĆA (*ulomak*)

Kad se nekoliko blistavih sunčanih zraka probilo kroz osniježeno granje i ušuljalo u špilju, medvjedica se preнула iz sna. Još onako bu-novna, šapom je odmaknula mladunče koje je sisalo uronjeno u njezino gusto čupavo krzno, pa se podigla na noge i odgegala k izlazu. Pospano je promolila glavu iz mračne špilje i priškiljila van. Nebo je bilo bistro i plavo, a vrhovi visokih omorika pokriveni bijelim kapama blistali su u suncu. Oh, sunce je divno, to ona jasno osjeća, osobito ovo blago pro-ljetno sunce što topi snijeg i tjera zimu. Kad obasja planinske vrhove i razlije se šumskim proplancima i krševitim padinama, onda je želja povučē da izade iz ove mračne, kamenite špilje; da zabrza niz divlje obronke i klisuraste provalije i uputi se u prostrane bukove šume što se pružaju unedogled. Poslije hladne, ljute zime žedna je sunca i gladna svjetla. A proljeću je trebalo dugo, dugo da napokon stigne u planinu. Dolje, podno kamenite litice, već je davno otjeralo zimu. Tamo već pupa svijetlo, mlado lišće i zeleni se prva trava, dok se ovdje, po vrhuncima, još sve bijeli pod snijegom i trebat će suncu mnogo, mnogo jače prigrrijati dok ga posve ne nestane.

PRIČA O TATINOJ VJEVERICI (*ulomak*)

Premda se šuma što se prostirala sve gore do vrha brijega činila na prvi pogled pusta, znala sam da u njoj živi mnoštvo zanimljivih žitelja. Nije se jednom dogodilo da iz grmlja ispadne pred mene kakav plašljivi zec; da protrči kao munja i nestane u gustišu. Ponekad bi se među lišćem zacrvenio i lisičji rep ili bih na puteljku susrela ježa s dugačkim bodljima i dražesnom njuškicom, pa bih zastala i sačekala dok mi se ne bi onako, gegajući se, maknuo s puta. Znala sam i da u duplji stoljetnog hrasta stanuje buljava sova. Da danju drijema u svom skrovištu, ali se

zato noću gl
puha. Jedne
tavan. Te no
gore-dolje, p
otvorena vra
ću sobu. Ne
nas dvije nje
našom vikor
brže-bolje n
ipak, najdra
samo zabavi
cama kakav
kad bi izvod
stablo spretr

TAJN

Kako je
zažarenih ob
se ukrcao na
a onda je za
baku – koju
zaprosio! Ni
pa se djed is
poluprazni l
ruj, a pola o
vjerovao na
bi se djed m
nu, nastavio
Luka! Plovi
se s orkansko
nije završio
tako gusta c

im kad bi mu Sokol
i zubima pošakljao.
se malo udaljilo od
živjeli su kao složna
oga mora slušati.

(*ulomak*)

bilo kroz osniježeno
sna. Još onako bu-
uronjeno u njezino
ila k izlazu. Pospano
Nebo je bilo bistro i
kapama blistali su u
bito ovo blago pro-
sja planinske vrhove
inama, onda je želja
da zavrza niz divlje
bukove šume što se
na je sunca i gladna
on stigne u planinu.
šumu. Tamo već pupa
je, po vrhuncima, još
mnogo jače prigrijati

(*ulomak*)

rha brijega činila na
o zanimljivih žitelja.
mene kakav plašlji-
Ponekad bi se među
rela ježa s dugačkim
ačekala dok mi se ne
la u duplji stoljetnog
vom skrovištu, ali se

zato noću glasa: hu-huuu, kao da se glasno smije. Upoznala sam i sivog puha. Jedne noći preskočio s grane na krov pa, hop, kroz prozorčić na tavan. Te noći uopće nije bilo spavanja. Jurio je po tavanu gore-dolje, gore-dolje, pa tako sve do zore! A u zoru uskočio u dimnjak, pa kroz otvorena vratašca na peći – bum, u sobu! I to u moju i sestričinu spavaću sobu. Ne znam tko se koga više prestrašio: puh naše cike i vriske ili nas dvije njegova ljutita puhanja. Ali bilo je i smijeha. Jer se, preplašena našom vikom, ubrzo na vratima pojavila baka s metlom u ruci. A puh brže-bolje na balkon, pa na prvu granu i odmaglio baki ispred nosa. Pa ipak, najdraže od svih šumskih životinja bile su mi vjeverice. Kako ih je samo zabavno bilo gledati dok sjedeći na grani hitro okreću među šapicama kakav češer bora ili smreke, pa gric, gric, dok ga ne oglodaju. A tek kad bi izvodile one svoje čudesne vratolomije; kad bi skakale sa stabla na stablo spretnije i od najboljeg akrobata.

TAJNA TIHE UVALE (*ulomak*)

Kako je volio slušati te djedove priče. Sve su priče lijepje, rekao bi zažarenih obraza, ali djedove su najljepše! Još kao golobradi mladić djed se ukrcao na veliki preoceanski brod. Oplovio je pola zemaljske kugle, a onda je za uskršnjih blagdana skoknuo kući i pred crkvom upoznao baku – koju su još tada svi u mjestu zvali “Mala Lucija”. I odmah ju je zaprosio! Nije se htjela udati za mornara da joj život ne prođe u čekanju, pa se djed iskrcao s broda i ostao u mjestu zauvijek. Sa sobom je donio poluprazni kovčeg i punu glavu čudesnih pustolovnih priča. – Pola vjeruj, a pola odbaci! – govorila je baka sa smiješkom, no Frane je djedu vjerovao na riječ. I nikada mu nije bilo dosta tih djedovih priča. Onda bi se djed malo zamislio, a zatim bi pogledom uprtim nekamo u daljinu, nastavio priču. Čudio se Frane što li sve nije doživio taj njegov djed Luka! Plovio je i na velikim teretnjacima i pod raznim zastavama. Borio se s orkanskim olujama što su danima bjesnjele i valjale brod. Umalo da nije završio na dnu Sjevernoga mora, jedne gluhe noći kad je magla bila tako gusta da se kroz nju nije moglo prolaziti dlanovima.

PIKI I ARGO *(ulomak)*

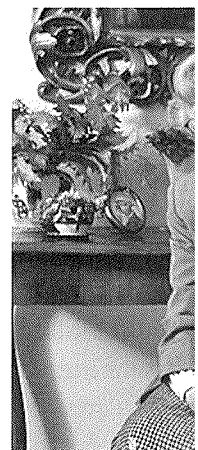
– Ne bih dala Pikija ni za vreću dukata – znala bi reći teta Marijanka dodajući da je u životu upoznala svakakve pse, ali da nijedan nije bio sličan Pikiju – tomu malom čupavomu mješancu kestenjastocrvene dlake i tumbaste njuške. – O, ima ljepših pasa. I pametnijih! – rekla bi. – Ali je Piki najsmješniji među njima. I već od same pomisli na Pikijeve psine i nepodopštine suze bi joj navrle na oči od smijeha. (...) Pikija sam prvi put vidjela na tetin rođendan, kad se cijela obitelj okupila oko svečano prostrtoga stola što je stajao u sjeni staroga oraha. – Imam iznenađenje za vas – rekla je teta Marijanka zagonetno se smješkajući. Tko ne voli iznenađenja? – Kakvo? Kakvo iznenađenje? – zaorili su se glasovi. – Vidjet ćete! I doista! Već sljedeći tren ugledali smo sitnog, sićušnog psića kako veselo trčkara za Katom koja se žurila preko dvorišta noseći rođendansku tortu na pladnju. – Zove se Piki! – rekla je teta. To ime je baš dobro pristajalo tome malenom psiću. – Vau, vau... – lajao je trčeći oko stola, očito oduševljen tolikim društvom. A kako je bio dražestan, kako umiljat. No odmah se pokazalo da taj maleni Piki zna biti i te kako bezobrazan. Meni je htio oteti lutku iz ruke, a teti Miri, Jankovoj mami, potrgao je čarapu dok joj se penjao u krilo. Poslije, kad je odrastao, nije se mnogo promijenio. Ostao je malen, umiljat i prilično zvrkast. – Piki je pas na kojega se ne mogu osloniti – jadona se teta. – On svakoga gosta, željenog i neželjenog, dočekuje veselim mahanjem repa.

TIŠINA, SNIMA SE! *(ulomak)*

Ubrzo je iz šume izronio plavi kombi i zaustavio se na parkiralištu ispred hotela. – Ispadajte, klinici! – viknuo je vođa snimanja dok su iza njega stale izranjati dječje glave. Naravno, potrčao sam im u susret. – Vau, vau, vau – lajao sam od veselja. A glupi se klinici ukipili od straha kao da ću ih pojesti. – Ne bojte se, ne grize – umirivao ih je Žac sumnjičavo me mjerkajući kao da ni sam nije previše siguran u to. – Ima on, doduše, opasnu njušku, al' nije opasan. Je li?... Al' nisam više slušao što Žac melje nego sam se znatiželjno uzvrtio oko dječaka ne bih li nekako otkrio koji je među njima taj Ranko o kojemu svi pričaju. Al' klinici kao klinici! Svi isti! – A što ti čekaš? – viknuo je Žac prema otvorenim vratima kombija. – Evo, samo da uzmem torbu... – začuo se glas iz kombija, a

na vratima se
torbom u ruci
čelo, al' odma
postati moj n
mu pritrčao. I
Ti si Hund, je
oko srca. Već

RAZGOVOR

gnjaviti. Prilič
toliko zla, ali

*U Vašem a
ponekad čak i
poznatim licin
vlastitog živo.*

– Sve moje
koje sam ja o
samotnjaka, ra
poznajem, pa
teljstvu izmeđ
kojeg smo mi
kasna jesen) r
„Otkud sad ta

reći teta Marijanka nijedan nije bio sli-
njastocrvene dlake
ih! – rekla bi. – Ali
li na Pikijeve psine
(...) Pikija sam prvi
kupila oko svečano
– Imam iznenađe-
mješajući. Tko ne
aorili su se glasovi.
no sitnog, sićušnog
eko dvorišta noseći
la je teta. To ime je
u... – lajao je trčeći
to je bio dražestan,
ki zna biti i te kako
iri, Jankovoj mami,
ad je odrastao, nije
ično zvrkast. – Piki
- On svakoga gosta,
pa.

na vratima se pojavio sitan klinac s naprtnjačom na leđima i sa školskom torbom u ruci. Samo su mu oči i nos virili ispod šubare koju je nabio na čelo, al' odmah sam znao da je to taj Ranko za kojega Pero kaže da će postati moj najbolji prijatelj. – Vau! – pozdravio sam ga glasno i veselo mu pritrčao. Kako su mu samo oči sinule kad me ugledao! – A ti si taj! Ti si Hund, je li? – pogladio me po glavi. A meni postade nekako toplo oko srca. Već znam: lako ćemo se sprijateljiti nas dvojica. Taj Ranko i ja!

RAZGOVOR S MAJOM GLUŠČEVIĆ

Najveći dio Vašega književnog opusa obuhvaća priče o životinjama, odnosno o djeci i životinjama, snimali ste i filmove i serije o djeci i životinjama. Koje knjige i filmovi o životinjama su Vama najdraži?

– Životinje najviše volim žive. Ne volim čitati o životinjama, a ne volim ih ni gledati na televiziji. Ima sjajnih filmova o životinjama, ali ja ih nikada ne gledam jer uvijek mislim da će se dogoditi neko zlo: umiješat će se krvoločna priroda, a s takvom se okrutnošću ne želim gnjaviti. Prilično sam osjetljiva na te stvari. U igranim filmovima nema toliko zla, ali ni njih ne gledam.

U Vašem autobiografskom djelu Odrastanje navodite da „pisac često, ponekad čak i nesvjesno posegne za svojim sjećanjima, za doživljenim, za poznatim licima“. U kolikoj mjeri nadahnuće za književna djela crpate iz vlastitog života?

– Sve moje knjige su više-manje nastale prema istinitim događajima koje sam ja onda, jasno, preradila, nadogradila. Nakon *Jelenka* i *Vuka samotnjaka*, razmišljala sam o čemu bih mogla pisati. Životinje najbolje poznajem, pa sam odlučila pisati upravo o njima. I djeci – o tom prijateljstvu između djece i životinja. Onda sam se sjetila onog jednog psa kojeg smo mi prozvali Bundaš. Dakle, jednog se kišnog dana (bila je kasna jesen) moj sin vratio iz škole, a s njim ogroman pas. Ja ga pitam: „Otkud sad taj pas? Čiji je?“. A moj sin odgovara: „To je sada moj pas“.

o se na parkiralištu
nimanja dok su iza
sam im u susret. –
ci ukipili od straha
vao ih je Žac sum-
iran u to. – Ima on,
sam više slušao što
ka ne bih li nekako
ičaju. Al' klinci kao
a otvorenim vrati-
e glas iz kombija, a

I tako je ušao u kuću. Jako smo ga zavoljeli. A bio je neobičan pas, bilo je nečeg vrlo sugestivnog u njemu. Onda je došlo proljeće, granulo je sunce i Bundaš si je jednoga dana otvorio vrata i otišao, bog zna kuda i kamo. Prema tom zanimljivom susretu nastao je roman *Bundaš iz petog be* – samo što Bundašu iz knjige nije palo na pamet da otvori vrata i ode, već je ostao privržen dječaku.

Bilo mi je zgodno i zanimljivo pisati o životinjama, pa sam s time odlučila nastaviti. Pisala sam o tatinoj vjeverici: tata ju je našao u šumi, ranjenu i spasio ju, a ona mu je ostala privržena. Obožavala ga je; voljela je i nas ostale, ali nije nam poklanjala previše pažnje. Jedne je godine prezimila kod nas u Zagrebu, a onda smo je odnijeli natrag u Samobor jer, rekao je tata, vjeverici je ipak šuma dom. Iduće godine, sjedi tata na terasi i ima što vidjeti – vjeverica s mladima! Samo se jednom pojavila, došla mu je valjda pokazati svoje mlade. Pamtim i slučaj kada smo moj pas Tonić i ja bili u šetnji (bilo je to oko '91. godine), kadli jedan dječak dotrči do nas i zagrlji psa. Za njim je došla i njegova baka, koja nam je rekla da su izbjeglice i da je u selu iz kojega su pobjegli pred ratom ostao njihov pas. Dječak to ne može prežaliti i svaki put kad vidi psa uhvati ga plač. Dugo smo ostali s tim malim, moj ga je Tonić prihvatio kao da je znao da mu je potrebna ljubav psa. Shvatio je da je dječaku teško i kad ga je mali zagrljio, Tonić ga je liznuo. Ta dirljiva scena potaknula me da napišem roman *Ivin Vučko*.

Jednom prilikom u mojoj se ulici pojavio pas kojega je neki čovjek vezao na lanac. Bila je zima, minus 10, sirotan gotovo da nije imao što jesti. Ja sam mu svaki dan nosila vodu i hranu, a onda se jednoga dana strgnuo s lanca i nestao. Ne znam što se s njime dogodilo, ali sam odlučila pisati o stvarima za koje sam priželjkivala da mu se dogode. Tako je nastao *Džeki zvan Simpa*. Najviše sam se zabavljala pišući knjigu *Tišina, snima se!* koja govori o psu iz *Vuka samotnjaka*. Sve što sam tamo napisala je više-manje istina, jedino je vlasnik psa možda bio malo drugačiji.

Napisali ste i jednu trilogiju: riječ je o kriminalističkim romanima smještenima u primorski krajolik. Što je bio poticaj za pisanje krimića i jeste li od početka u planu imali trilogiju?

– Volim kriminalističke zaplete, a volim i more, osobito Hvar, pa sam napisala tri krimića i radnju smjestila u moj ljubljani Hvar. To mi je omogućilo da sjedim u fotelji i u mašti boravim na Hvaru. Izvrsno poznajem Hvar pa sam u mislima tražila teren na koji bih mogla smjestiti

priču: to bi n
koja vodi na
mišljala sam
putovala u m
roman bio g
da su priče d
ekološke tem
To je strašno
krimić, *Tajan*
te jadne prog
primijete da
radi o fantast
ne te jadne iz

***Cjelokup
li ikada pože***

– Ja sam
prije toga, uz
ruku (onda s
bliske, meni
sam nastavil
je sam nailaz
odrasle, na p
ali nisam se
činilo da bi p
Trenutno piš
oduvijek bili
žavam ih pis

***Prije nek
nji list izjav
sigurno nitko
pritom naišli***

– To sam
strašna strad
dnevnik pisal
izložena i št
svjetskome r

neobičan pas, bilo proljeće, granulo je šao, bog zna kuda i nan *Bundaš iz petog* la otvori vrata i ode,

ama, pa sam s time ju je našao u šumi, žavala ga je; voljela je. Jedne je godine i natrag u Samobor godine, sjedi tata na se jednom pojavila, lučaj kada smo moj), kadli jedan dječak a baka, koja nam je gli pred ratom ostao ad vidi psa uhvati ga i prihvatio kao da je dječaku teško i kad na potaknula me da

ojega je neki čovjek wo da nije imao što da se jednoga dana godilo, ali sam odlu- u se dogode. Tako je pišući knjigu *Tišina*, što sam tamo napi- a bio malo drugačiji.

lističkim romanima za pisanje krimića i

re, osobito Hvar, pa bljeni Hvar. To mi je Hvaru. Izvršno po- i bih mogla smjestiti

priču: to bi moglo biti u onoj uvali, on bi mogao stanovati u onoj uličici koja vodi na groblje... Pišući *Tajnu Tihe uvale*, prvi roman u trilogiji, razmišljala sam o predivnim otocima oko Hvara, uvali Palmižana i na njih putovala u mislima. U tome sam toliko uživala da mi je bilo žao kada je roman bio gotov, pa sam jednostavno odlučila napisati još koji. Mislim da su priče dosta napete, a i aktualne. Ideju za prvi roman, koji obrađuje ekološke teme, dobila sam kada sam na televiziji vidjela uzgajalište tuna. To je strašno, vidjela sam jedan kadar i odmah zažmirila! I drugi po redu krimić, *Tajanstveni svjetionik*, vrlo je aktualan: na televiziji često vidimo te jadne prognanike koje šverceri ostavljaju kojekuda. U romanu djeca primijete da se u svjetioniku događaju čudne stvari; isprva pomisle da se radi o fantastičnim pojavama, no na kraju se otkrije da su tamo ostavljene te jadne izbjeglice.

Cjelokupan Vaš opus obuhvaća isključivo djela za djecu i mlade. Jeste li ikada poželjeli ili planirali pisati za odrasle?

– Ja sam zapravo jako kasno počela pisati, s 55 godina. Pisala sam i prije toga, uz muža: nakon što me upoznao on više nije olovku uzeo u ruku (onda se još pisalo olovkama!). Isprva su to bile komedije (njemu bliske, meni baš i ne) a onda su došle i meni bliske dječje teme. Poslije sam nastavila pisati to što sam znala, *Vuka samotnjaka*, *Jelenka*. Kasnije sam nailazila i na teme koje bi možda bile prikladnije za roman za odrasle, na primjer razvod braka koji je tema mog romana *Opasan izlet*, ali nisam se htjela u to upuštati. Nedostajalo mi je hrabrosti jer mi se činilo da bi pisati za odrasle ipak bilo zahtjevnije nego pisati za djecu. Trenutno pišem scenarije za odrasle, radi se o krimićima. Krimići su mi oduvijek bili dragi. Začudo, ne volim ih čitati (dosadni su mi), ali obožavam ih pisati. To mi je lagano i zabavlja me.

Prije nekoliko godina, u razgovoru sa Željkom Ivanjekom za Jutarnji list izjavili ste da Doričin dnevnik na kojem ste u to vrijeme radili sigurno nitko neće izdati. Zašto? Kako ste ga ipak uspjeli objaviti i jeste li pritom naišli na poteškoće?

– To sam rekla jer knjiga obrađuje osjetljive teme. Svi znamo za strašna stradavanja Židova. Međutim, o tome nije lako pričati. *Doričin dnevnik* pisala sam s namjerom da prikazem kakvim su stradanjima bila izložena i što su sve proživljavala djeca na svim stranama u Drugome svjetskome ratu.

Vaš otac, ilustrator Vladimir Kirin, najpoznatiji je po svojim ilustracijama bajki, a i Vi u Vašim romanima često spominjete bajke (Crvenkapiću, Bijelog jelena i dr.). Koje bajke najviše volite i postoje li neke koje Vam možda nisu drage?

– Tata je doista ilustrirao mnogo bajki: Andersena, pa Grimma, Robinzona (iako to nije bajka), Gullivera... Ja sam odrastajući pomalo i živjela u tom bajkovitom svijetu. Naročito su mi se sviđali patuljci i naravno, životinje. Ipak, mogu reći da su meni osobno mnoge od tih Andersenovih, a osobito Grimmovih priča, zastrašujuće. Kad je moj sin bio mali pa sam mu čitala prije spavanja nije htio slušati takve priče – uvijek je tražio one bez jako dramatičnih i strašnih momenata. Pitam se zašto je to bilo namijenjeno djeci. Moje priče ne sadrže takve drastične elemente: smatram da nisu potrebni, a nisam sigurna ni da ih djeca vole. Za moj ukus to je predrastično. Ali možda sam jednostavno previše romantična.

I dalje vezano uz ilustracije, kakva su Vaša iskustva s ilustratori(ca) ma Vaših djela? U kolikoj mjeri sudjelujete u nastanku ilustracija i jeste li njima zadovoljni?

– Imala sam pozitivnih, a mogu reći i negativnih iskustva. Od svih naslovnica mojih romana najviše mi se sviđa ona za *Opasan izlet* [rad Damira Brčića]: forplan bicikla vrlo je inventivan, mislim da je ilustracija jako zgodna, zanimljiva i moderna. Drage su mi i ilustracije Borisa Kolarova za prvo izdanje *Klopke za medvjedića*. Moje su priče realistične, pa želim da takve budu i ilustracije. Kolarove crteže obilježava taj realizam, ali s jednim malim odmakom, tako da su vrlo duhoviti. Lijepo su i ilustracije Branke Nikolić Nare za nova izdanja *Bijega u košari* i *Klopke za medvjedića*. Bilo je i manje dobrih, „tvrdih“ ilustracija. U izradi ilustracija ne sudjelujem previše, iako to ovisi o urednicima i umjetnicima. Miroslava Vučić¹⁷ se, recimo, jako brine oko ilustracija.

Završili ste studij engleskog i njemačkog jezika na Filozofskom fakultetu. Zašto ste odabrali baš taj studij? Čime ste se željeli baviti po završetku studija i jeste li ikada radili u struci?

– Mene je oduvijek zanimalo film. Sjećam se da sam još u osnovnoj školi razmišljala o tome kako bih se rado bavila filmom. No onda nije bilo Akademije i sličnih institucija pa mi se sve to činilo dalekim i nemogućim. Onda se moja klapa upisivala na engleski, pa rekoh idem se i

¹⁷ Urednica u nakladničkoj kući *Školska knjiga*.

ja upisati, kud
da bih najradi
budućeg muža
na špici, osim
snimanje, prip
bilo 18 godina

*Volite li su
koju posebno p*

– Voljela sa
djecu bi najviš
pričala o tomo
postavljali star
pisati? Koja va
No s vremena
bih se zamisli
me djevojčica
životu nije uvi
godina. Zbilja
životu nije sve
sam razmišljaj
napisati sretan

*Pratite li su
li suvremene re
mišljenje o njih*

– Ne pratir
gledala filmov
krimiče – dod
loški krimiči, a
je, laganu liter
knjige, to je m
Pavlove ulice, to

je po svojim ilustracijama bajke (Crvenkapi- toje li neke koje Vam

na, pa Grimma, Ro- ajući pomalo i živje- li patuljci i naravno, d tih Andersenovih, sin bio mali pa sam uvijek je tražio one zašto je to bilo na- elemente: smatram . Za moj ukus to je antična.

stva s ilustratori(ca) u ilustracija i jeste li

h iskustva. Od svih a *Opasan izlet* [rad nislim da je ilustra- i i ilustracije Borisa su priče realistične, obilježava taj reali- luhoviti. Lijepe su i *uga u košari* i *Klopke* racija. U izradi ilu- tima i umjetnicima. ja.

Filozofskom fakul- li baviti po završet-

sam još u osnovnoj nom. No onda nije činilo dalekim i ne- , pa rekoh idem se i

ja upisati, kud svi tud i ja, bez mnogo razmišljanja, misleći jedino na to da bih najradije radila nešto vezano za film. Onda sam upoznala svog budućeg muža i započela suradnju s njim. Ime mi se nikada nije pojavilo na špici, osim na *Jelenku*, ali meni to zbilja nije bilo važno. Voljela sam snimanje, pripreme, rad na scenariju... I tako, upoznala sam ga kada mi je bilo 18 godina i odmah smo počeli surađivati, još i prije nego smo se oženili.

Volite li susrete s čitatelji(ca)ma? Postoji li kakva zgodna s tih susreta koju posebno pamтите?

– Voljela sam, sada više ne. Na susretima je uvijek bilo dosta zgodno: djecu bi najviše zanimalo kako je bilo na snimanjima, pa sam uglavnom pričala o tome, a rado su slušali i o tatinjoj vjeverici. Najčešće su mi postavljali standardna pitanja: Kada ste počeli pisati? Zašto ste počeli pisati? Koja vam je najdraža knjiga? Zašto ste tako kasno počeli pisati? No s vremena na vrijeme iskrsnulo bi i neko neobično pitanje nad kojim bih se zamislila. Na jednom od tih susreta, u četvrtom razredu, jedna me djevojčica upitala: „A zašto sve vaše knjige završavaju sretno? Pa u životu nije uvijek sve sretno!“ Mala djevojčica, moglo joj je biti 10 ili 11 godina. Zbilja me zatekla. „Imaš pravo“, odgovorila sam. „Ali kad već u životu nije sve sretno, onda neka je barem u mojim knjigama!“ Dugo sam razmišljala o toj djevojčici. Čak sam odlučila da za promjenu neću napisati sretan kraj – ali na kraju ipak jesam, ne mogu protiv sebe!

Pratite li suvremenu književnu produkciju za djecu i mlade? Čitate li suvremene romane, priče, poeziju za djecu i mlade, i ako da, koje je Vaše mišljenje o njima?

– Ne pratim. Znam za Harryja Pottera, ali nisam čitala romane niti gledala filmove. Inače volim čitati. Spomenula sam da ne volim čitati krimiće – doduše, čitala sam Georges Simenona, ali to su više psihološki krimići, a ta me psihološka strana zanima. Ne volim niti komedije, laganu literaturu općenito. Volim realizam, dramatične i biografske knjige, to je moj žanr. Najdraža knjiga u djetinjstvu bili su mi *Junaci Pavlove ulice*, to mi je bilo krasno. Tužno, ali krasno.

BIBLIOGRAFIJA

Prva izdanja djela za djecu i mlade

- Jelenko* (Obrad i Maja Gluščević). Fotografije Nenad Jovičić i Drago Novak. Zagreb: Spektar, 1982. – roman
- Vuk Samotnjak* (prema scenariju Obrada Gluščevića i Stjepana Petrovića). Zagreb: Spektar, 1983. – roman
- Bundaš iz petog be*. Ilustrirao Ivica Bednjanec. Zagreb: Mladost, 1987. – roman
- Bijeg u košari*. Ilustrirao Joško Marušić. Zagreb: Mladost, 1992. – roman
- Klopka za medvjedića*. Ilustrirao Boris Kolar. Zagreb: Mladost, 1994. – roman
- Ivin Vučko*. Ilustrirao Boris Kolar. Zagreb: Alfa, 1995. – roman
- Neman u gradskom parku*. Ilustrirao Boris Kolar. Zagreb: Mosta, 1995. – roman
- Odrastanje*. Ilustracije: crteži Vladimira Kirina i obiteljske fotografije. Zagreb: Znanje, 1995. – autobiografska proza
- Tko je oteo Dolores*. Ilustrirala Magdalena Žuljević. Zagreb: Alfa, 1997. – roman
- Priča o tatinjoj vjeverici*. Ilustrirao Vladimir Kirin. Zagreb: Alfa, 1998. – kratka priča
- Priča o Jelenku*. Ilustrirala Danica Rusjan. Zagreb: Znanje, 1999. – roman
- Bucko*. Ilustracije: Damir Brčić (crtež), Mario Jurjević (kolor). Zagreb: Slovo M., d.o.o. 2002. – slikovnica
- Džeki zvan Simpa*. Ilustrirao Nenad Mikulić. Zagreb: Znanje, 2003. – roman
- Tajna Tibe uvale*. Ilustrirao Dario Kukić. Zagreb: Znanje, 2004. – roman
- Tajanstveni svjetionik*. Ilustrirao Miroslav Mrva. Zagreb: Znanje, 2005. – roman
- Piki i Argo*. Ilustrirao Stjepan Lukić. Zagreb: Školska knjiga, 2006. – roman/zbirka priča
- Lovci na potonulo blago*. Ilustrirao Tomislav Tikulin. Zagreb: Znanje, 2007. – roman
- Opasan izlet*. Ilustrirao Damir Brčić. Zagreb: Znanje, 2009. – roman
- Tišina, snima se! (avanture jednog psa sa snimanja filma Vuk samotnjak)*. Ilustrirao Aleksandar Žiljak. Zagreb: Školska knjiga, 2009. – roman/memoarska proza
- Doričin dnevnik*. Ilustrirao Zlatko Druško. Zagreb: Alfa, 2011. – roman

IZBOR I

Gluščević,
U: Maja C
Zagreb: Šk
Heidl, Jan
Hrvatsko j
kladnistvo
Hranjec, S
rat u hrva
zrcalu suv
travnja 19
tiskano u:
greb: Alfa
Hranjec, S
Kovač, Vi
stanje Maj
ur. *Odraste*
nik: Zagreb
Majhut, B
njegove re
1(1), str. 1
Majhut, B
u hrvatsko
radija Kiš,
Hrvatska
str. 827–8
Mihanovi
U: Maja C
greb: Alfa
Pilaš, Bran
književno:
144 (1), st
Pilaš, Bran
godini“. U
problemi. 2
Zagreba, s
Pilaš, Bran

IZBOR IZ LITERATURE O MAJI GLUŠČEVIĆ

- enad Jovičić i Drago
 evića i Stjepana Pe-
 mladost, 1987. – roman
 mladost, 1992. – roman
 zagreb: Mladost, 1994.
 1995. – roman
 ar. Zagreb: Mosta,
 obiteljske fotografije.
 ljević. Zagreb: Alfa,
 i. Zagreb: Alfa, 1998.
 Znanje, 1999. – roman
 Jurjević (kolor). Za-
 zagreb: Znanje, 2003.
 Znanje, 2004. – roman
 va. Zagreb: Znanje,
 oolska knjiga, 2006. –
 alin. Zagreb: Znanje,
 anje, 2009. – roman
 nja filma *Vuk samot-*
 olska knjiga, 2009. –
 r Alfa, 2011. – roman
- Gluščević, Maja. 2009. „Uspomene – umjesto bilješke o spisateljici“. U: Maja Gluščević. *Bijeg u košari*. Ilustrirala Branka Nikolić Nara. Zagreb: Školska knjiga, str. 127–140.
- Heidl, Janko. 2011. „Roman za djecu na tragu filma“. *Zapis, bilten Hrvatsko filmskog saveza* 71. Dostupno na: <http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=32797#.VJA1mCuG-SI>
- Hranjec, Stjepan. 1998. „Djetinjstvo zasuto granatama (Domovinski rat u hrvatskom dječjem romanu)“. U: Ranka Javor, ur. *Odrastanje u zrcalu suvremene književnosti za djecu i mladež. Zbornik: Zagreb, 22. travnja 1997*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 18–24. [Novo tiskano u: Stjepan Hranjec. 2009. *Ogledi o dječjoj književnosti*. Zagreb: Alfa, str. 160–168.]
- Hranjec, Stjepan. 1998. *Hrvatski dječji roman*. Zagreb: Znanje.
- Kovač, Višnja. 1998. „Autobiografsko pamćenje u romanima *Odrastanje* Maje Gluščević i *Mjesto u srcu* Pavla Pavličića“. U: Ranka Javor, ur. *Odrastanje u zrcalu suvremene književnosti za djecu i mladež. Zbornik: Zagreb, 22. travnja 1997*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 95–99.
- Majhut, Berislav i Sanja Lovrić. 2010. „Središnji motiv *Genoveve* i njegove reinkarnacije u hrvatskoj dječjoj književnosti“. *Kroatologija* 1(1), str. 149–168.
- Majhut, Berislav i Sanja Lovrić. 2012. „Najstarija animalistička tema u hrvatskoj dječjoj književnosti“. U: Suzana Marjanić i Antonija Zadržija Kiš, ur. *Književna životinja. Kulturni bestijarij, II. dio*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada i Institut za etnologiju i folkloristiku, str. 827–847.
- Mihanović-Salopek, Hrvojka. 2011. „Djetinjstvo olovnog vremena“. U: Maja Gluščević. *Doričin dnevnik*. Ilustrirao Zlatko Druško. Zagreb: Alfa, str. 91–93.
- Pilaš, Branko. 1993. „Suze i radost hrvatske književnosti (Hrvatska književnost pretežno namijenjena djeci u 1992.)“. *Umjetnost i dijete* 144 (1), str. 25–41.
- Pilaš, Branko. 1997. „Tragom hrvatske književnosti za djecu u 1995. godini“. U: Ranka Javor, ur. *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi. Zbornik. Zagreb, 19. travnja 1996*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 25–35.
- Pilaš, Branko. 1998. „Domovinski rat u hrvatskoj prozi za djecu“. U:

- Ranka Javor, ur. *Odrastanje u zrcalu suvremene književnosti za djecu i mladež*. Zbornik: Zagreb, 22. travnja 1997. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 32–39.
- Pilaš, Branko. 2000. *Domovina u srcu*. Školska knjiga: Zagreb.
- Pilaš, Branko. 2004. „Priče iz životinjskog svijeta“. U: Branko Pilaš. *Raspršena vrela književnih djela*. Zagreb: Školska knjiga, str. 48–51.
- Prosenjak, Božidar. 2006. „Što nam je prošle godine donijela književnost za djecu? Hrvatska književnost za djecu u 1999. godini“. U: Božidar Prosenjak. *Čitanje tragova. Prikazi knjiga za djecu i mladež*. Zagreb: Društvo hrvatskih književnika, str. 97–110.
- Skok, Joža. 1991. *Prozori djetinjstva. Antologija hrvatskog dječjeg romana. Svezak II*. Zagreb: Naša djeca.
- Težak, Dubravka. 1995. „Uzbudljiva istinita priča. *Klopka za medvedića Maje Gluščević*“. *Umjetnost i dijete* 151(1), str. 57–58. [Nanovo tiskano u: Dubravka Težak. *Kratki prikazi*. 2007. Zagreb: Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, str. 38–40.]
- Težak, Dubravka. 1997. „Prozna djela dječje književnosti s tematikom Domovinskog rata“. U: Ranka Javor, ur. *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi*. Zbornik. Zagreb, 19. travnja 1996. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 42–50. [Nanovo tiskano u: Dubravka Težak. *Portreti i eseji o dječjim piscima*. Zagreb: Tipex, 2008., str. 103–109.]
- Težak, Dubravka. 2007. „Maja Gluščević. *Neman u gradskom parku*“. U: Dubravka Težak. *Kratki prikazi*. Zagreb: Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, str. 62–63.
- Težak, Dubravka. 2008. „Pogled na suvremenu hrvatsku dječju književnost“. U: Dubravka Težak. *Portreti i eseji o dječjim piscima*. Zagreb: Tipex, str. 193–200.
- Vrcić-Mataija, Sanja. 2011. „Dječji lik i estetski izričaj“. U: Robert Bacalja i Katarina Ivon, ur. *Dijete i estetski izričaji: zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Dijete i estetski izričaji održanoga u Zadru 13. i 14. svibnja 2011*. Zadar: Sveučilište, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, str. 147–160.
- Vučić, Miroslava. 2006. „Maja Gluščević – majstorica pustolovnih priča o prijateljstvu djece i životinja“. U: Maja Gluščević. *Piki i Argo*. Ilustrirao Stjepan Lukić. Zagreb: Školska knjiga, str. 101–107.
- Vučić, Miroslava. 2009. „*Bijeg u košari* – i u dobru i u zlu s magarcem Sivkom“. U: Maja Gluščević. *Bijeg u košari*. Ilustrirala Branka Nikolić

Nara. Za
Vučić, M
manu T
rao Alek
Vučić, M
prijatelj
strirala E
Zima, D
4 (2), str
Zima, D
dječjem r

The Fri
Gluščev

Abstract
Croatian
to domin
animal c

Key wor
crime fic

književnosti za djecu i
reb: Knjižnice grada

knjiga: Zagreb.
ta“. U: Branko Pilaš.
a knjiga, str. 48–51.
šle godine donijela
jecu u 1999. godini“.
knjiga za djecu i mla-
97–110.

hrvatskog dječjeg ro-

ša. *Klopka za medvjedu* -
str. 57–58. [Nanovo
07. Zagreb: Hrvatsko

književnosti s temati-
ječja knjiga u Hrvat-
ravnja 1996. Zagreb:
tiskano u: Dubrav-
eb: Tipex, 2008., str.

in u gradskom parku“.
rvatsko društvo knji-

hrvatsku dječju knji-
ječjim piscima. Zagreb:

ki izričaj“. U: Robert
čaji: zbornik radova s
ki izričaji održanoga u
s, Odjel za izobrazbu

ajstorica pustolovnih
Gluščević. *Piki i Argo*.
a, str. 101–107.

ru i u zlu s magarcem
rirala Branka Nikolić

Nara. Zagreb: Školska knjiga, str. 116–126.

Vučić, Miroslava. 2009. „*Ja sam Hund, Rankov Hund* – bilješka o romanu *Tišina, snima se!*“. U: Maja Gluščević. *Tišina, snima se!* Ilustrirao Aleksandar Žiljak. Zagreb: Školska knjiga, str. 129–143.

Vučić, Miroslava. 2009. „*Klopka za medvjedića* – uzbudljiva priča o prijateljstvu i ljubavi“. U: Maja Gluščević. *Klopka za medvjedića*. Ilustrirala Branka Nikolić Nara. Zagreb: Školska knjiga, str. 143–153.

Zima, Dubravka. 2001. „Hrvatska dječja književnost o ratu“. *Polemos* 4 (2), str. 81–122.

Zima, Dubravka. 2011. *Kraći ljudi. Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*. Zagreb: Školska knjiga.

The Friendship of Animals and Children: the Works of Maja Gluščević

Abstract: The article provides an overview of the literary opus of Croatian children's writer Maja Gluščević. Special attention is given to dominant themes and motifs, as well as the portrayal of child and animal characters in Gluščević's novels.

Key words: animals, animalistic prose, child, children's literature, crime fiction, Maja Gluščević